

УДК 336.7

Побоча К.П.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансових ринків
Університету державної фіскальної служби України***Федорова І.О.***асистент кафедри менеджменту
Університету державної фіскальної служби України***ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ
НА ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВАМИ
РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ****THE INFLUENCE OF MODERN INVESTMENT AND CREDIT POLICY
ON THE FORMATION OF CAPITAL OF REAL SECTOR ENTITIES IN UKAINE****АНОТАЦІЯ**

Стаття присвячена тенденціям, проблемам та перспективам фінансування підприємств реального сектору економіки України. Визначено ключові фактори впливу інвестиційної та кредитної політики на формування капіталу підприємствами реального сектору економіки України. Сформульовані конкретні висновки і пропозиції щодо удосконалення процесу фінансування реального сектору економіки України. Подолання проблемних аспектів у здійсненні інвестиційної та кредитної політики держави сприятиме розвитку економіки, оскільки позичені і залучені ресурси у структурі капіталу підприємств реального сектору економіки сприятимуть розширенню модернізації основних фондів, виробничих можливостей, підвищенню конкурентних позицій на ринку.

Ключові слова: фінансовий сектор економіки, реальний сектор економіки, фінансові ресурси, інвестиційна політика, позиковий капітал, кредитування, фінансова криза.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена тенденциям, проблемам и перспективам финансирования предприятий реального сектора экономики Украины. Определены ключевые факторы влияния инвестиционной и кредитной политики на формирование капитала предприятиями реального сектора экономики Украины. Сформулированы конкретные выводы и предложения по совершенствованию процесса финансирования реального сектора экономики Украины. Преодоление проблемных аспектов в проведении инвестиционной и кредитной политики государства будет способствовать развитию экономики, поскольку заемные и привлеченные ресурсы в структуре капитала предприятий реального сектора экономики позволят расширить процессы модернизации основных фондов, производственные возможности, улучшить конкурентные позиции на рынке.

Ключевые слова: финансовый сектор экономики, реальный сектор экономики, финансовые ресурсы, инвестиционная политика, заемный капитал, кредитование, финансовый кризис.

ANNOTATION

The article is devoted to tendencies, problems and perspectives of real sector entities funding in Ukraine. Determined the key factors of investment and credit policy influence on formation of real sector entities capital. Formulated the propositions on improvement of funding of the Ukrainian real sector entities. The implementation of proposals on development of investment and credit policy will force the economy development of Ukraine because the cheap credit resources for real sector entities will boost the modernization of fixed assets, production capacities and increase the competitiveness of Ukrainian real sector entities.

Keywords: financial sector of economy, real sector of economy, financial resources, investment policy, credit capital, credit, financial crisis.

Постановка проблеми. Нинішній стан діяльності вітчизняного реального сектору економіки потребує особливої уваги і дослідження наявних проблем, шляхів їх подолання, пошуку нових перспективних напрямів удосконалення. Важливим питанням для підприємств залишається формування власного та позикового капіталу в умовах постійних змін та стресів. Значний вплив на формування капіталу підприємств реального сектору економіки України має інвестиційна та кредитна політика. Останні події, які відбуваються всередині країни, лише стримують розвиток реального сектору економіки (політична й економічна нестабільність, військовий конфлікт на сході країни, системна криза в банківському секторі тощо). Однак важливим завданням для розвитку не лише економічного сектору країни, але і фінансової системи є дослідження основних тенденцій в інвестиційній та кредитній політиці та їх впливу на функціонування вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестування та кредитування підприємств реального сектору економіки відображені в наукових працях багатьох вітчизняних учених. Г.М. Терещенко, Т.А. Мусатова приділили увагу дослідженню інноваційних механізмів стимулювання інвестування в розвиток підприємств реального сектору економіки, здійснили оцінку розвитку вітчизняних фінансових установ та запропонували шляхи підвищення ефективності процесу залучення фінансових ресурсів у реальний сектор економіки [1, с. 121-129]. Однак у своїй науковій праці, розкриваючи інноваційні процеси інвестування в економіку України, не досліджували комплексно із кредитною політикою вплив саме на формування капіталу підприємств реального сектору. Інші науковці детально досліджували механізм взаємодії фінансового і реального секторів економіки у контексті реалізації регулятивного потенціалу фінансового ринку [2, с. 157-186]. Більшою мірою дослідження спрямовувалося на вирішення макроекономічних проблем щодо

поліпшення інвестиційного клімату, а проблеми формування капіталу підприємствами реального сектору економіки не досліджувалися. О.В. Воронченко акцентувала увагу на проблемних аспектах державної підтримки фінансового забезпечення розвитку реального сектору економіки, а саме бюджетного інвестування, але її публікація не містить комплексного розгляду впливу інвестиційної політики саме на формування позикового капіталу підприємств [3, с. 157-186]. О.Б. Донець детально висвітлив взаємозалежність розвитку фінансового та реального секторів економіки, ключові тенденції розвитку банківської системи України і перспективи довгострокового кредитування інвестиційного характеру в розвиток вітчизняного підприємництва, [4, с. 239-242]. Зацікавленість науковців та практиків у дослідженні цієї тематики лише підкреслює важливість та актуальність обраної теми. Однак, хоча існує значна кількість публікацій з обраної тематики, проте залишаються невирішеними деякі аспекти впливу сучасної інвестиційної та кредитної політики на формування капіталу підприємствами реального сектору економіки України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Досліджуючи тематику формування капіталу підприємствами, звертаємо основну увагу на аналіз наявних тенденцій в інвестиційній та кредитній політиці та їх впливу на відродження реального сектору економіки країни.

Мета статті – досліджуючи наукові напрацювання, а також ключові фактори впливу сучасної інвестиційної і кредитної політики на формування залученого та позикового капіталу підприємствами реального сектору вітчизняної економіки, виявити основні проблеми формування капіталу підприємств реального сектору економіки та шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємства реального сектору економіки України для зміцнення своїх позицій на ринку та ефективного розвитку своєї діяльності потребують інвестиційних вкладень та залучення кредитних ресурсів. Досліджуючи інвестиційний клімат у країні, варто зауважити, що на макроекономічному рівні відбувається спад виробництва, зменшується частка надходжень від податків, накопичуються неплатежі, знижується частка банківського кредитування у ВВП, зростає сума внутрішнього і зовнішнього боргу, зростає рівень тіньової економіки, знижується частка державних капіталовкладень (щороку загалом на 5-10%); у країні наявний високий рівень прихованого безробіття, державою не виконуються належним чином обов'язки щодо соціального захисту громадян, відсутні ефективні процедури банкрутства підприємств та захисту прав власників; у країні високий рівень злочинності та слабка дисципліна виконання законодавчих актів [5, с. 78-79]. У зв'язку із цим державі потрібно

докласти зусиль для покращення інвестиційного клімату в країні, зокрема для підвищення рівня мотивації внутрішніх та зовнішніх інвесторів до фінансування підприємств реального сектору економіки.

Незважаючи на наявні проблемні аспекти інвестиційного клімату в країні, в економіку України у 2016 році іноземними інвесторами було вкладено 4405,8 млн доларів США прямих інвестицій, що на 642,1 млн доларів США більше, ніж у 2015 році [6]. Зазвичай інвестори віддають перевагу розвиненим сферам економічної діяльності, тому капітальні інвестиції (у відсотках до загального обсягу) за підсумками 2016 року розподілились таким чином:

- у промисловість – 33,3%;
- у сільське, лісове та рибне господарство – 13,8%;
- у будівництво – 12,6%;
- в оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,7%;
- у транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність – 7,6%;
- у державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування – 5,9%;
- в операції з нерухомим майном – 5,3%;
- інформацію та телекомунікації – 4,8%;
- у фінансову та страхову діяльність – 2,3%;
- в інші напрями діяльності – 6,7% [6].

Крім залучення коштів із зовнішніх джерел фінансування, не варто нехтувати і внутрішніми джерелами країни. Одним із методів державної підтримки реального сектору економіки є використання бюджетних коштів для здійснення заходів щодо розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в державі [3, с. 157-186]. Основним завданням бюджетних інвестицій є забезпечення фінансовими ресурсами підприємств реального сектору економіки країни, проте, оскільки державні кошти обмежені, не всі інвестиційні проекти, які потребують фінансування, можуть бути профінансовані з цього джерела. Тому перед підприємствами реального сектору економіки постає завдання пошуку ефективної комбінації з доступних методів фінансування для формування обсягу капіталу, достатнього для підтримання конкурентоспроможної позиції на ринку.

Найбільш очевидним методом залучення фінансових ресурсів для формування позикового капіталу підприємств реального сектору економіки є банківське кредитування. Проте внаслідок дії кризових явищ банківська система в попередні роки працювала нестабільно, що спричинило зниження рівня довіри до неї з боку підприємств. Сучасна державна кредитна політика значною мірою спрямована на вирішення цієї проблеми, зокрема, Національний банк прагне посилити координацію грошово-кредитної політики з економічною та бюджетно-фінансовою політикою уряду України з огляду на їх взаємозалежність та з урахуванням наявних прямих зв'язків між монетарною сферою,

реальним виробництвом, фінансово-бюджетною системою та платіжним балансом країни [7].

Крім банківського кредитування, одним із ефективних методів фінансування підприємств реального сектору економіки може бути залучення коштів методом випуску корпоративних цінних паперів, що, порівняно з банківським кредитуванням, може дати змогу підприємствам залучати кошти на більш тривалий строк із меншими витратами серед більш широкого кола потенційних інвесторів і забезпечує інвесторам більшу гарантію повернення коштів, знижуючи рівень системного ризику [8, с. 60-67]. Також ринок цінних паперів дає можливість ефективного перетворення грошей у формі заощаджень в інвестиції та сприяє мобільності фінансового капіталу, що розширює можливість інвестиційної діяльності підприємств.

Залучення потенційних інвесторів у фінансовій формі можливе не лише за допомогою цінних паперів, але й у вигляді леверидж-лізингу. Леверидж-лізинг має значні перспективи розвитку в Україні, оскільки дає змогу лізинговим компаніям залучати грошові ресурси банківського сектору з метою фінансування реальної економіки [9, с. 623]. Також леверидж-лізинг дає можливість залучення іноземних інвестицій, які корисні для формування капіталу підприємства, оскільки сприяють диверсифікації його фінансових ризиків, а також дають можливість економії грошових коштів та застосування податкових переваг.

Підприємства у своїй інвестиційній діяльності використовують не лише позичені та залучені кошти, зокрема, капітальні інвестиції підприємствами України здебільшого здійснюються за рахунок саме власних коштів. Тобто активізація інвестиційної діяльності підприємств відбувається за умови отримання підприємствами вищих прибутків. Отримавши в 2016 році вищі прибутки, підприємства відновили інвестиційну діяльність – ця тенденція перейшла й у 2017 рік. У 2016 році капітальні інвестиції зросли на 18%, а у I кварталі 2017 року – на 21%. При цьому відомо, що частка кредитних коштів у капіталовкладеннях скоротилася з 14% у 2013 році до 5% у I кварталі 2017 року [10]. За прогнозами, до кінця 2017 року прибутки у важкій промисловості і сільському господарстві можуть знизитися, проте компанії не зупинятимуть уже розпочаті інвестиційні проекти, оскільки скорочення буде тимчасовим.

Висновки. Оскільки як інвестиційна, так і кредитна політика здійснюють значний вплив на процес формування капіталу підприємствами реального сектору економіки, то можна дійти висновку про те, що оптимізація цього процесу неможлива без системної роботи над подальшим удосконаленням механізмів як інвестиційної, так і кредитної політики України.

Зокрема, для удосконалення процесу проведення інвестиційної політики країни доцільною є робота над питанням удосконалення органі-

заційної та правової бази держави загалом, що у перспективі приведе до підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки та розвитку в країні дієздатних механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Крім цього, варто проводити системну роботу за такими напрямками, як удосконалення системи державно-приватного партнерства та системи управління державними інвестиціями, розвиток інвестиційної інфраструктури, захист прав інвесторів.

Також варто на державному рівні проводити подальшу роботу з удосконалення грошово-кредитної політики держави шляхом таких заходів, як:

- підвищення ефективності реалізації політики інфляційного таргетування, що дасть можливість стабілізувати стан грошово-кредитного ринку та підвищити рівень довіри до банківської системи загалом;
- оптимізація процентної політики НБУ, що дасть змогу підприємствам підвищити свою інвестиційну активність;
- мінімізація та диференціація ризиків під час здійснення кредитування підприємств реального сектору економіки;
- встановлення оптимальних відсоткових ставок, що задовольняли би потреби не лише банківської системи, а й кінцевого споживача;
- підвищення прозорості діяльності НБУ та банківської системи загалом, що сприятиме зростанню довіри до неї у споживачів банківських послуг і в результаті приведе до підвищення обсягів заощаджень та стимулювання інвестиційної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Терещенко Г.М. Інноваційні механізми стимулювання спрямування фінансових ресурсів у розвиток реального сектору економіки / Г.М. Терещенко, Т.А. Мусатова // Наукові праці НДФІ. – 2014. – № 3 (68). – С. 121-129.
2. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: [монографія] / за заг. ред. д.е.н., професора С.В. Онишко. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. – 452 с.
3. Воронченко О.В. Фінансове забезпечення розвитку реального сектору економіки / О.В. Воронченко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 2. – С. 50-56.
4. Донець О.Б. Взаємозв'язок проблем банківського і реального секторів економіки в Україні / О.Б. Донець // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 10. – С. 239-242.
5. Грибінченко О.М. Економічний розвиток України в умовах покращення інвестиційного клімату / О.М. Грибінченко // Економічний простір. – 2017. – № 117. – С. 75-86.
6. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні за 2016 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
7. Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу. [Електронний

- ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=41258582>
8. Івахненко І. Вплив ринку цінних паперів на інвестування в реальний сектор економіки / І. Івахненко / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 2 (167). – С. 60-67.
 9. Татарінов В.В. Леверидж-лізинг як механізм довгострокового фінансування інвестиційних потреб підприємств / В.В. Татарінов, В.Г. Гноєвий // Економіка та суспільство. – 2016. – № 2. – С. 622-625.
 10. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896>